

17.10.2022

VVTDno-2022-1296

Lakivaliokunnalle

## Asia: HE 189/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sukupuolen vahvistamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

### Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu arvioi esitystä ensisijaisesti oman tehtäväalueensa osalta, arvioiden erityisesti ikään liittyvää sääntelyä.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää erittäin ongelmallisena, että esityksessä sukupuolen vahvistamisen edellytykseksi asetetaan 18 vuoden ikä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että täysi-ikäisyyden edellytyksestä tulisi luopua ja asettaa ikäraja 15 vuotta. 15 vuoden ikäraja on rikosoikeudellisen vastuun ikäraja, esimerkiksi nimilaissa säädetty itsenäisen päätöksenteon ikäraja ja sen käyttöönottoa sukupuolen vahvistamisessa on esittänyt aikaisempi translainsäädännön uudistamisen asiantuntijaryhmä.

Perusteluina yhdenvertaisuusvaltuutettu viittaa niiden lasten ja nuorten, joita asia ensisijaisesti koskee, tarpeisiin saada sukupuolensa vahvistettua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Psykologinen asiantuntemus translasten ja nuorten hyvinvoinnista lähtee siitä, että juridisen ja henkilön oman sukupuolen välisen ristiriidan korjaaminen juridista sukupuolta muuttamalla tulisi voida tehdä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sen

jälkeen, kun ristiriita on ilmentynyt (tyypillisesti 10-13 vuotiaana). Lapsen oikeuksia päättää omista asioistaan voidaan rajoittaa vain, mikäli voidaan osoittaa sen olevan lapsen edun mukaista. Yhdenvertaisuusvaltuutetun käsityksen mukaan selvitykset lapsen oikeuksien toteutumisesta ja translasten ja -nuorten tarpeista puoltavat täysi-ikäisyyttä alhaisemman ikärajan asettamista.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää erittäin tärkeänä, että juridisen sukupuolen vahvistamisesta annettua lainsäädäntöä muutetaan paremmin perus- ja ihmisoikeuksia huomioiviksi. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää esitykseen sisältyvää lisääntymiskyvyttömyyden poistamista sukupuolen vahvistamisen edellytyksistä välttämättömänä. Valtuutettu katsoo myös, että juridisen sukupuolen vahvistamista koskeva lainsäädäntö ja sukupuoleen liittyvä lääketieteellinen hoito tulee esityksen mukaisesti olla erotettuina toisistaan. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää myös tärkeänä, että lainsäädäntöä kehitetään niin, että sukupuoleen liitetty ilmaukset vanhemmuudesta korvataan sukupuolineutraaleilla ilmaisuilla.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Kristina Stenman

Toimistopäällikkö

Rainer Hiltunen